Am crezut de folos să semnalăm aceste informaţii, care au fost trecute cu vederea în cercetarea d-lui Giuglea asupra lui *buiestru* (v. în special p. 401 din DR. II), şi profităm de ocazie pentru a relevà, în ce priveşte *buiestru* însuşi, un exemplu neglijat, care, împreună cu *embuiĕstru* (fără traducere) din Anon. Băn., relevat de Dicţ. Acad., e cea mai veche atestare a cuvântului: „Şi oamenii, cari strâng pământul acela [cu aur], au mare frică şi osteneală, căci că încarcă cămile *în buestri*, parte muerească, şi merg cu disagii în ceasul de miazăzi, când odihnesc furnicele", (în „Fisiologul vr. din veac. al XVIII-lea", publicat de C. N. Mateescu, în rev. „Ion Creangă", IX, 9)[1]. **V. Bogrea.**

Note semantice.

Versiunea românească a „Fisiologului", publicată, după un manuscript din secolul al XVIII-lea, de d. C. N. Mateescu, în rev. „Ion Creangă" (vol. VII şi IX) şi 'n „Calendarul" ei pe 1915, are unele curiozităţi de limbă, vrednice de a fi relevate.

Relevăm, deocamdată, una.

Vorbind de produsele de încrucişare între fiare de soiuri diferite, se spune acolo (IX, p. 11) că „să împreună străine cu străine gadini şi se fac ceale mai *preaslăvite* dihanii".

Este însă evident, că nu „preaslăvit" e calificativul, pe care-l aşteptăm aici, ci: ciudat, minunat, monstruos, bizar, curios, straniu, extraordinar, extravagant, — *paradoxal.*

De fapt, originalul grec al acestui „paradoxal", anume παράδοξος, e răspunzător de această nepotrivire: ca şi'n „drept-slăvitor", din ὀρθόδοξος (*pravoslavnic*), în loc de *drept-credincios* (v. D. Russo, *Elenizmul în România*, Bucureşti 1912, p. 28), înţelesul de „slavă, glorie, mărire" al lui δόξα s'a substituit, în mod greşit, aceluia de „părere, credinţă". — „*Orthodoxus*, rectae gloriae", interpretà, de altfel, şi Isidorus (*Etymologiae*, X, 195, ed. Lindsay), — dovadă, că amfibologia n'a avut răsunet numai în biserica de Răsărit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sl. *slovopoložitelь* (v. I. Bogdan, *Doc. lui Ştefan-cel-Mare*,

[1] Pentru sinon. sl. прѣс, прѣскыи, „equus gradarius", cf. şi I. Bogdan, *Relaţiile Ţării-Româneşti cu Braşovul*, I, 213, n. 1. — Despre calul care s'a ridicat în două picioare, fr. *cheval cabré*, avem în traducerea vr. a lui Herodot, ed. Iorga, pp. 387, 477, expresia: *a sta furcă*, redând pe gr. στὰς ὀρθὸς şi ἑστηκὼς ὀρθὸς din original (VII, 88; IX, 22).

BDD-A14712 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:56

II, 603) a contribuit, la rându-i, foarte probabil, la falsificarea înţelesului gr. λογοθέτης = *rationalis* s. *procurator* (originalul latin, pe care-l reproduce, în terminologia administrativă a Bizanţului, cum a arătat A. Semenov[1]), deci: „contabil, grămătic" (cf. *logofăt* de moşie)[2], în: „vorbitor, expunător", cum îl tălmăceà şi Cantemir însuşi (v. *Descr. Mold.*, l, 6[3]), confundând accepţiunea de „ratio" (socoteală, seamà) cu aceea de „oratio" (cuvântare, vorbă)[4].

Adăogim, că şi „Pré-*linului*", în loc de „Prea-Seninului" (*Serenissimus*) din adresa către Domn în Prologul *Triodului* de la Iaşi, 1747 (*Bibliografia rom. veche*, II, 102), se explică, fără îndoială, în acelaşi chip: prin dublul înţeles al gr. γαληνώτατος, „lin" (despre Mare) şi „senin" (despre cer), ca şi al lat. *caeruleus*.

Şi originalele greceşti sânt departe de acelea, cărora li se potriveşte epitetul de „verba non translaticia" al lui Gellius (IX, 9)!

V. Bogrea.

[1] *Über Ursprung und Bedeutung des Amtes der Logotheten in Byzanz*, în „Byzantinische Zeitschrift" din 1910, p. 440 sqq. — P. γενικὸς λογοθέτης, „treasurer-general", v. şi Minns, *Scythians and Greeks*, p. 543; cf. *ibid.*, p. 612: ἐπὶ τῶν λόγων, „finance minister" (λόγος τῆς πόλεως = budgetul oraşului!).

[2] Pentru cunoscutul *feţi-logofeţi*, cf. pe de o parte: „Peste feţi Delogofeţi, Peste mici De gramatici" (Baronzi-Iorga, *Un mănunchiu de colinde*, p. 15), iar, pe de alta: *stea-logostea*. — De asemenea: vr. *oare făt, oare fată* = oarecare, oarecine, în „Leastviţa" lui Ioan Scărariul (*Arhiva*, Iaşi 1915, p. 29): de adăugit în Dicţ. Acad., s. v. *făt*, „plod, fiu, fecior". — *Logofăt-de-masă*, „copist, secretar", şi *logofăt-de-strană*, „dascăl de biserică" (cf. *făt, crâstnic*, etc.), deosebesc Românii dintre Vidin şi Timoc (v. monografia d-lui Bucuţă, p. 131). — Adde: „Micu *Grămădicu*" din Reteganul, *Poveşti*, 48 (et. pop. cu *grămadă*).

[3] Cf. de asemene: „pré-cuvântăreţul" = λογιώτατος, din epistola lui Cacavela către Cantemir, în *Divanul* acestuia. Greşeala lui Cantemir, care făceà din Marele-Logofăt un porte-parole al Domnului (v. trad. Pascu, p. 99), în sensul quaestorului (κυαίστωρ) bizantin, poreclit στόμα βασιλέως (Zonaras, V), a rectificat-o, independent de studiul citat al lui Semenov, d. D. Russo, *o. c.*, p. 63, n. 1.

[4] Asupra semanticei gr. λόγος, v. acum în special disertaţia d-lui Erich Hofmann: *Qua ratione* ἔπος, μῦθος, αἶνος, λόγος *et vocabula ab eisdem stirpibus derivata in antiquo Graecorum sermone (usque ad annum fere 400) adhibita sint*, Göttingen 1922; iar pentru adevărata explicare a ngr. ἄλογον, v. Bréal, *Sémantique*[2], p. 121. — Şi *cuvânt*, ca sinonim al lui „cauză, motiv" (cf. fr. *raison*), se întâlneşte în vr.: *cuvântŭ* (aşà, în Cod. Voron., XIX, 38, unde-i corespunde în versiunea lat. *causa*, iar în cele

BDD-A14712 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:56